

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ

УДК 343.01

*О. Л. Гуртовенко**кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АНАЛІЗ ДІЇ ПОЛОЖЕНЬ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Відповідно до рішення Конституційного Суду України (далі – КСУ) від 29 грудня 1999 року (справа про смертну кару) (далі – Рішення) [1] положення статті 24 Загальної частини та положення санкцій статей Особливої частини колишнього Кримінального кодексу України (далі – КК України від 28 грудня 1960 року) [2], які передбачали смертну кару, як вид покарання, було визнано такими, що не відповідають Конституції України (неконституційними). Відповідно до законодавства України і рішення положення КК України від 28 грудня 1960 року, що визнані неконституційними, втратили чинність із дня ухвалення КСУ рішення, тобто з 29 грудня 1999 року.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінально-процесуального та Виправно-трудоного кодексів України» від 22 лютого 2000 року [3] (далі – Закон) всі положення про смертну кару було вилучено із офіційного тексту КК України від 28 грудня 1960 року і натомість запроваджено положення про такий вид покарання, як довічне позбавлення волі. Є ряд осіб, які вчинили вбивства до набрання чинності Законом, і після набрання ним чинності за вчинення таких вбивств були засуджені до довічного позбавлення волі. Зазначені особи вважають, що таке засудження порушує положення про зворотню дію положень кримінального права у часі. Суди далеко не завжди підтримували таку позицію. Зрештою вказаним особам вдалося домогтися розгляду цього питання в КСУ. Так з'явилося Рішення КСУ від 26 січня 2011 року (справа про заміну смертної кари довічним позбавленням волі) [4] (далі – Рішення-2011). При цьому КСУ вирішив, що «положення Кримінального кодексу України 1960 року, якими смертну кару як вид кримінального покарання було замінено довічним позбавленням волі, поширюються на осіб, засуджених до смертної кари, вироки щодо яких... не було виконано». Із цим висновком з Рішення-2011 важко погодитись, що підтверджується наведеними нижче аргументами (при

цьому, звісно, зрозуміло, що хто завгодно має право в думках не погоджуватись із наданим КСУ розумінням нормативно-правового акту, але таке розуміння є загальнообов'язковим при реалізації законодавства).

Для висвітлення стану справ, який існував із моменту набуття чинності Конституцією України до моменту прийняття Рішення, необхідно розглянути таке призначення КСУ, як надання тлумачення законодавства.

КСУ не має права вносити зміни і доповнення до законодавства України, іншими словами (ані до його змісту, ані до його офіційного тексту), створювати нові юридичні положення (втім, якщо КСУ порушить це правило, тобто *de facto* створить нове положення законодавства, то все одно *de jure* буде вважатись, що КСУ надав правильне розуміння юридичних положень, і саме таке виведене КСУ розуміння і буде юридично загальнообов'язковим). Відповідно до ст. 150 Конституції України [5] і ст. 13 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 року [6] на КСУ покладається офіційне (тобто надане державою у встановленій формі) тлумачення (тобто з'ясування і роз'яснення змісту) зокрема Конституції України, Кримінального кодексу України. КСУ вказує на певний змістовний компонент (аспект) певного положення (положень) законодавства, який в офіційному тексті законодавства прямо не відображений, але неминуче логічно з такого тексту випливає. Як уже із наведеним застереженням зазначалося, КСУ не приймає нових юридичних положень, він лише надає таке розуміння змісту наявних положень законодавства, яке на думку КСУ є правильним, тобто логічним і, відтак, правомірним. Такий зміст існує об'єктивно (іншими словами, імпліцитно, іманентно) разом із відповідними положеннями законодавства, він співіснує у часі разом із ними. З набранням чинності певним рішенням КСУ щодо тлумачення законодавства такий зміст не з'являється і не змінюється, натомість він дістається, надається КСУ

у формі тлумачення. Тобто, стає підтвердженим (з'ясованим і роз'ясненим) КСУ те, яке розуміння змісту положення (положень) законодавства, яке (які) було розтлумачено КСУ, повинно всіма дотримуватися при його (їх) реалізації (тобто застосуванні на практиці) протягом усього часу дії такого положення (таких положень), незалежно від того, погоджується чи не погоджується хтось із правильністю наданого КСУ розуміння. Варто ще раз підкреслити, що КСУ *de facto* може надати і нелогічне, тобто неправильне розуміння положення (положень) законодавства, але таке розуміння все одно стає загальнообов'язковим у плані реалізації.

Конституція України набула чинності 28 червня 1996 року, про що йдеться в ст. 160 Конституції України та Рішенні КСУ від 3 жовтня 1997 року (справа про набуття чинності Конституцією України) [7]. З 28 червня 1996 року Конституція України, з одного боку, і положення КК України від 28 грудня 1960 року, які передбачали смертну кару (тобто положення КК України від 28 грудня 1960 року в частині слів про смертну кару) – з іншого, почали суперечити одне одному (між ними склалася колізія). Така колізія вирішувалась на користь Конституції України як нормативно-правового акту, який в Україні має найвищий рівень юридичної сили (це передбачено ч. 2 ст. 8 Конституції України). Отже, положення КК України від 28 грудня 1960 року, які передбачали смертну кару, стали неконституційними не з моменту прийняття (ухвалення, набрання законної сили) Рішення (що сталося 29 грудня 1999 року), а з 28 червня 1996 року.

До 29 грудня 1999 року положення КК України від 28 грудня 1960 року, які передбачали смертну кару, були чинними, тобто продовжували існувати *de jure*, але не підлягали реалізації. Такі положення з причин їх неконституційності з 28 червня 1996 року автоматично перетворилися на юридично нікчемні («мертві»), не мали юридичного значення (окрім того, що вони не підлягають реалізації та використанню їх при тлумаченні юридичних положень). У другій декаді березня 1997 року припинилося виконання вироків про засудження до смертної кари.

З Рішення випливає, що КСУ підтвердив наявність зазначеної колізії та її зазначене вирішення, на чому, власне, і базується Рішення. КСУ в Рішенні прямо не акцентував увагу на тому, що з 28 червня 1996 року по 29 грудня 1999 року положення КК України від 28 грудня 1960 року, які передбачали смертну кару, не підлягали реалізації з причин їх юридичної нікчемності. Але зміст Рішення це підтверджує, оскільки вказане вирішення колізії, підтримане КСУ в Рішенні, існує разом із зазначеною колізією, тобто є однаковим для всього часу її існування.

Таким чином, відповідно до законодавства (Конституції України) в Україні смертну кару, як вид кримінального покарання, забороняється реалізовувати (призначати і виконувати) з 28 червня 1996 року, що, можна сказати, підтверджується і змістом Рішення.

Але на положення законодавства, які є чинними, завжди існує фактична (іншими словами, фізична) можливість послатися, хоча б і помилково. Тому органи державної влади, на які покладається кримінальне переслідування (суд тощо), виконання вироків у кримінальних справах і після 28 червня 1996 року мали фактичну можливість посылатися на положення КК України від 28 грудня 1960 року, які передбачали смертну кару, для цілей реалізації таких положень і реалізовувати їх, хоча зазначені органи (суд тощо) вже і не мали юридичної можливості (тобто юридичних повноважень) це робити. Оскільки відповідні положення КК України від 28 грудня 1960 року залишалися чинними та мали місце різночитання в їх розумінні, то через психологічний нюанс попри зазначену поведінку Президента України існувала загроза зазначених помилкових посилення та реалізації. Для того, щоби позбавити фактичної можливості зазначені органи (суд тощо) посылатися на відповідні положення КК України від 28 грудня 1960 року (допоки відповідні положення не були б виключені з КК України від 28 грудня 1960 року Верховною Радою України із наступною процедурою набрання чинності таким виключенням, цього можна було б чекати невизначений проміжок часу), виникла потреба в прийнятті відповідного рішення КСУ. Справа в тому, що в силу закону наслідком визнання КСУ положень законодавства неконституційними є автоматична втрата такими положеннями чинності з моменту визнання їх неконституційними.

Для висвітлення стану справ, який існував із моменту прийняття Рішення до моменту набрання чинності Законом, необхідно розглянути такий наслідок рішень КСУ, як припинення чинності неконституційних положень законодавства і таку ознаку рішень КСУ, як обов'язковість, яка передбачена ч. 2 ст. 150 Конституції України і ст. 69 Закону України «Про Конституційний Суд України». Вказані наслідок й ознака дають відповідь на питання, що змінилося з моменту прийняття Рішення.

Необхідно розрізнити втрату чинності положеннями КК України від 28 грудня 1960 року, які передбачали смертну кару, із вилученням їх із офіційного тексту КК України від 28 грудня 1960 року. Розрізнити вказані поняття треба за моментом, суб'єктом, процедурою і значенням.

Офіційний текст положення КК України від 28 грудня 1960 року, яке передбачало, скажімо, санкцію ст. 93 («Умисне вбивство при обтяжую-

чих обставинах) КК України від 28 грудня 1960 року, до 29 березня 2000 року мав такий вигляд: «Карається позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років або смертною карою з конфіскацією, крім того, майна у випадках, передбачених пунктом «а» цієї статті» (пункт «а» зазначеної статті передбачав вбивство з корисливих мотивів).

З 29 грудня 1999 року положення КК України, які передбачали смертну кару, втратили чинність, що передбачено ч. 2 ст. 152 Конституції України, ч. 2 ст. 73 Закону України «Про Конституційний Суд України» і відображено в п. 2 резолютивної частини Рішення. 29 грудня 1999 року КСУ позбавив чинності і без того юридично нікчемні (такі, що не підлягали реалізації) положення КК України від 28 грудня 1960 року про смертну кару (разом із тим це не призвело до зміни висновків про існування заборони реалізації положень КК України від 28 грудня 1960 року, які передбачали смертну кару, з 28 червня 1996 року). Тому з 29 грудня 1999 року автоматично (технічно) припинила існування колізія між Конституцією України і положеннями КК України, які передбачали смертну кару. З 29 грудня 1999 року з позицій психології зменшилася фактична можливість (юридичної можливості на той час вже не було) посилалися на такі положення для цілей їх реалізації, оскільки фізично неможливо для юридичних цілей посилалися на те, чого для юридичних цілей (тобто *de jure*) не існує. Хоча в офіційному тексті КК України від 28 грудня 1960 року відповідні положення *de facto* залишалися (що було формальністю) до моменту набрання чинності законом. Відповідні слова в КК України від 28 грудня 1960 року про смертну кару стало можливим вважати положеннями законодавства лише з технічної, типографічної точки зору, а не юридично.

Відповідно до ст. 85 Конституції України прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України. Внести зміни і доповнення до закону з позицій юридичної процедури є можливим лише шляхом прийняття закону про внесення відповідних змін і доповнень. Отже, під час дії Конституції України вносити зміни і доповнення до офіційного тексту законів України (зокрема Кримінального кодексу України) мала і має право лише Верховна Рада України. З 29 грудня 1999 року для Верховної Ради України постала необхідність вилучити з офіційного тексту КК України вже нечинні положення про смертну кару. З викладеного зрозуміло, чому відразу після 29 грудня 1999 року мало місце не офіційне опублікування змін до офіційного тексту КК України від 28 грудня 1960 року, а офіційне опублікування Рішення в номері Офіційного вісника України від 11 лютого 2000 року,

с. 114 (Офіційний вісник України. – 2000 р. – № 4. – С. 114. – Ст. 126). Після прийняття Рішення до офіційного тексту КК України від 28 грудня 1960 року стали лише додаватися деякими неофіційними виданнями посилання, гіперпосилання виключно інформаційного характеру, які вказували на наявність Рішення, його зміст.

Разом із положенням(и) законодавства, яке (які) було розтлумачено КСУ, у вигляді рішення КСУ з'явився ще один захід із забезпечення поведінки всіх людей (захід із забезпечення реалізації законодавства) відповідно до встановленого в Рішенні тлумачення законодавства. Відповідно до Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ними (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2001 року № 376) [8] рішення КСУ включаються до зазначеного реєстру нарівні із такими обов'язковими правовими актами, як нормативно-правові акти.

Для висвітлення стану справ, який склався з моменту набрання чинності законом, необхідно розглянути такі положення законодавства.

Після набрання чинності законом, яке сталося 29 березня 2000 року (день першого офіційного оприлюднення закону шляхом опублікування в газеті «Голос України»), висновок щодо змісту законодавчого регулювання в Україні смертної кари, згідно з яким (висновком) заборона реалізації положень КК України, які передбачали смертну кару, виникла з 28 червня 1996 року, не змінився. Натомість у зазначеному відношенні змінився офіційний текст КК України від 28 грудня 1960 року: відповідні положення було виключено (ще можна сказати, вилучено). При цьому зміни торкнулися не лише офіційного тексту КК України від 28 грудня 1960 року, але і змісту КК України від 28 грудня 1960 року: було передбачено (іншими словами, запроваджено) такий новий вид покарання, як довічне позбавлення волі (далі – ДПВ).

Якщо, скажімо, вбивство, яке належало кваліфікувати за 93 КК України від 28 грудня 1960 року, було вчинено в проміжок часу з 29 грудня 1999 року (не кажучи вже про 28 червня 1996 року) по 28 березня 2000 року, то за нього не може бути призначено більш суворе покарання, ніж позбавлення волі на строк від 8 до 15 років (з конфіскацією майна у випадку вбивства з корисливих мотивів). Це пояснюється тим, що в зазначений проміжок часу за вказане вбивство було передбачено лише покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 8 до 15 років (з конфіскацією майна у випадку вбивства з корисливих мотивів), оскільки в той проміжок часу було чинним передбачене, зокрема ст. 58 Конституції України, положення, згідно з яким закони та інші нормативно-правові акти не мають зворот-

ної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Частини 2 і 3 ст. 6 КК України від 28 грудня 1960 року передбачають зокрема таке: закон, що пом'якшує покарання, має зворотну силу; закон, що посилює покарання, зворотної сили не має. Ст. 5 чинного Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року (далі – КК України) передбачає, зокрема, таке: (ч.1) Закон про кримінальну відповідальність, що пом'якшує кримінальну відповідальність, має зворотню дію у часі; (ч. 2) Закон про кримінальну відповідальність, що посилює кримінальну відповідальність, не має зворотної дії в часі; (ч. 3) якщо після вчинення особою діяння, передбаченого цим Кодексом, Закон про кримінальну відповідальність змінювався кілька разів, зворотню дію в часі має той закон, що скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи [9].

ДПВ є більш суворим покаранням, ніж позбавлення волі на строк від 8 до 15 років. На час набрання чинності положеннями КК України від 28 грудня 1960 року, якими було запроваджено ДПВ, інші передбачені КК України від 28 грудня 1960 року покарання були менш суворими, ніж ДПВ (так ця узаконена ідея без змін продовжує існування в КК України і на дату завершення написання цієї публікації – 31 жовтня 2015 року). Тому передбачення ДПВ у випадку, який розглядається, є посиленням кримінальної відповідальності за відповідне вбивство. Це означає, що за вбивство, яке належало кваліфікувати за 93 КК України і яке при цьому було вчинене до 28 березня 2000 року, не може бути призначене (заборонено призначати) покарання у вигляді ДПВ. Таке покарання як ДПВ може бути призначене лише за відповідні вбивства, вчинені після набрання чинності положеннями КК України від 28 грудня 1960 року, якими було запроваджено такий вид покарання, як ДПВ.

У законодавстві України відсутнє визначення понять «скасування положення законодавства» і «заміна положення законодавства». Тому з позицій сфери суцього кожен може розуміти зазначені поняття по-своєму, в тих чи інших випадках розрізняючи або ототожнюючи їх. Законом постановлено, що в тексті КК України від 28 грудня 1960 року і тексті Кримінально-процесуального кодексу України від 28 грудня 1960 року (далі – КПК України від 28 грудня 1960 року) [10] замість слів «смертна кара», вжитих у відповідних відмінках цих слів, використовуються слова «довічне позбавлення» у відповідних відмінках цих слів. При цьому в законі стосовно кожного такого оновлення використано слово «замінити». Наприклад, в п. 9, ч. 1 Закону стосовно статей КК України від 28 грудня 1960 року зазначено таке:

в абзацах статей 58, 59, 60, 93, 1901, 242, 255, 257, 258, 260, 261 словосполучення «смертною карою» замінити «довічним позбавленням волі». Використане в законі слово «замінити» ввело в оману частину суспільства. Ряд юристів став сприймати закон так, ніби попередня редакція КК України від 28 грудня 1960 року і КПК України від 28 грудня 1960 року втрачає чинність одночасно із набранням чинності їх новою редакцією. Як видається, саме це сприйняття і було покладено в основу Рішення-2011. Насправді ж, згідно із Рішенням положення статті 24 Загальної частини та положення санкцій статей Особливої частини КК України від 28 грудня 1960 року, які передбачали смертну кару як вид покарання, втратили чинність з 29 грудня 1999 року. А використане в законі слово «замінити» стосовно КК України від 28 грудня 1960 року необхідно розуміти так, що відбулася заміна тексту КК України від 28 грудня 1960 року, який виражав нечинні положення на положення, які стали чинними разом із набранням чинності законом. Крім того, зазначене слово «замінити» означило заповнення порожньої соціальної юридичної ніші (порожнеча полягала у відсутності покарання, яке було б (і стало, на думку створювачів закону) адекватною у соціальному сенсі заміною смертної кари) відповідними положеннями законодавства.

У Рішенні-2011 КСУ для обґрунтування свого висновку значною мірою робить ставку на аргумент, який полягає в тому, що питання, які стосуються кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, регулюються тільки законами. Але виходить, що тим самим КСУ заперечує правило про вирішення колізій між положенням Конституції України і положенням Кримінального кодексу України на користь положення Конституції України. Оскільки таке заперечення вочевидь є неправомірним, то обґрунтування ним певного висновку є неправомірним, а зазначений висновок КСУ люди мають право вважати неправомірним, хоча *de jure* він в силу закону, як і будь-який висновок КСУ (питання колізій між висновками КСУ видається окремою темою), є правомірним і загальнообов'язковим у правозастосовній діяльності.

Зазначеним засудженим особам не вдалося відстояти свою позицію ані у Верховному Суді України, ані в КСУ. У цьому зв'язку постає питання, чи може тут допомогти таким особам звернення до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). На дату завершення написання цієї публікації ЄСПЛ актів, пов'язаних із зазначеною українською тематикою, не приймав. Питання може виявитися актуальним, якщо, скажімо, в теперішній час певну особу, яка вчинила вбивство до набрання чинності законом, буде засуджено за таке вбивство до довічного позбавлен-

ня волі у зв'язку із тим, що зазначена особа до закінчення перебігу строку давності звільнення від кримінальної відповідальності (в аналізованій ситуації – 15 років) вчинила новий злочин середньої тяжкості, тяжкий або особливо тяжкий злочин (ч. 3 ст. 49 КК України).

Згідно із ч. 1 ст. 35 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [11] (далі – Конвенція) ЄСПЛ може брати справу до розгляду лише після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту згідно із загальновизнаними принципами міжнародного права і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні.

Згідно із ч. 1 ст. 7 Конвенції не може бути призначене суворіше покарання, ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення. Тому, як видається, у випадку розгляду аналізованого питання ЄСПЛ прийме рішення на користь засудженого до довічного позбавлення волі скаржника. У такому випадку виникне колізія між розумінням законодавства (зокрема системного тлумачення положень КК України від 28 грудня 1960 року і передбаченого ч. 1 ст. 58 Конституції України положення, згідно з яким закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи), наданим КСУ, і розумінням законодавства (Конвенції), наданим ЄСПЛ. Колізії між положенням Конституції України і положенням міжнародного договору України вирішуються на користь положення Конституції України. Таке колізійне положення впливає із положення, передбаченого ч. 1 ст. 8 Конституції України, згідно з яким Конституція України має найвищу юридичну силу, і положення, передбаченого ч. 1 ст. 151 Конституції України, згідно з яким КСУ дає висновки про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

Таким чином, попри ймовірні складнощі України (в тому числі на міжнародній арені) у зв'язку із потенційним невиконанням нею потенційно можливого рішення ЄСПЛ, прийнятого на користь засудженого до довічного позбавлення волі скаржника, згідно із законодавством, яке існує на дату завершення написання цієї публікації, таке рішення ЄСПЛ матиме юридичне і психологічне значення тільки в контексті помилування скаржника, а саме, заміни довічного позбавлення волі на позбавлення волі на строк не менше двадцяти п'яти років, що передбачено п. 2, ч. 2 п. 4, п. 6 Положення про порядок здійснення помилування, затвердженого Указом Президента України «Про Положення про порядок

здійснення помилування» від 21 квітня 2015 року № 223/2015 [12].

Література

1. Рішення Конституційного Суду України від 29 грудня 1999 № 11-рп/99 у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 24, 58, 59, 60, 93, 190-1 Кримінального кодексу України в частині, що передбачає смертну кару як вид покарання (справа про смертну кару) // Офіційний вісник України. – 2000. – № 4. – С. 114. – Ст. 126.

2. Кримінальний кодекс України від 28 грудня 1960 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 14.

3. Про внесення змін до Кримінального, Кримінально-процесуального та Виправно-трудового кодексів України : Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1483-III // Голос України. – 2000.

4. Рішення Конституційного Суду України від 26 січня 2011 року № 1-рп/2011 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України та за конституційним зверненням громадянина Савчука Миколи Миколайовича про офіційне тлумачення положень Кримінального кодексу України 1960 року із змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінально-процесуального та Виправно-трудового кодексів України» від 22 лютого 2000 року № 1483-III, щодо їх дії в часі у взаємозв'язку із положеннями статті 8, частини першої статті 58, пункту 22 частини першої статті 92, частини другої статті 152, пункту 1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, статті 73 Закону України «Про Конституційний Суд України», частини другої статті 4, частин першої, третьої, четвертої статті 5, частини третьої статті 74 Кримінального кодексу України 2001 року (справа про заміну смертної кари довічним позбавленням волі) // Офіційний вісник України. – 2011. – № 7. – С. 102. – Ст. 471.

5. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

6. Про Конституційний Суд України : Закон України від 16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР // Урядовий кур'єр. – 1996. – № 200.

7. Рішення Конституційного Суду України від 3 жовтня 1997 року № 4-зп у справі за конституційним зверненням Барабаша Олександра Леонідовича щодо офіційного тлумачення частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України (справа про набуття чинності Конституцією України) // Офіційний вісник України. – 1997. – № 42. – 59 с.

8. Порядок ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ними: постановова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2001 року № 376 // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 78.

9. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – 1 с. – Ст. 920.

10. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15.

11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – 270 с.

12. Положення про порядок здійснення помилування : Указ Президента України від 21 квітня 2015 року № 223/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 76.

Анотація

Гуртовенко О. Л. Аналіз дії положень про кримінальну відповідальність у контексті запровадження в Україні довічного позбавлення волі. – Стаття.

Стаття присвячена розгляду Рішення Конституційного Суду України від 26 січня 2011 року (справа про заміну смертної кари довічним позбавленням волі). У зазначеному Рішенні Конституційний Суд України дійшов висновку, згідно з яким на осіб, засуджених до смертної кари, вироки щодо яких не було виконано, поширюються положення про довічне позбавлення волі, а не про позбавлення волі строком до 15 років. У статті робиться висновок про те, що зазначена позиція є неспільною.

Ключові слова: зворотна дія у часі кримінально-правових положень, Конституційний Суд України, смертна кара, довічне позбавлення волі, тлумачення законодавства.

Аннотация

Гуртовенко О. Л. Анализ действия положений об уголовной ответственности в контексте введения в Украине пожизненного лишения свободы. – Статья.

Статья посвящена рассмотрению Решения Конституционного Суда Украины от 26 января 2011 г. (дело о замене смертной казни пожизненным лишением свободы). В указанном Решении Конституционный Суд

Украины пришел к выводу, согласно которому на лиц, приговоренных к смертной казни, приговоры в отношении которых не были исполнены, распространяются положения о пожизненном лишении свободы, а не о лишении свободы сроком до 15 лет. В статье делается вывод, что указанная позиция является непоследовательной.

Ключевые слова: обратное действие во времени уголовно-правовых положений, Конституционный Суд Украины, смертная казнь, пожизненное лишение свободы, толкование законодательства.

Summary

Gurtovenko O. L. On effect of provisions on criminal liability in context of introduction in Ukraine of life imprisonment. – Article.

The article is devoted to review of Decision of Constitutional Court of Ukraine of 26 January 2011 (replacing death penalty with life imprisonment case). The Constitutional Court of Ukraine in Decision came to conclusion that to persons sentenced to death penalty, if sentences have not been fulfilled, life imprisonment provision should be applied, but not imprisonment up to 15 years provision. The article concludes that above-mentioned position is inconsistent.

Key words: retroactivity effect of criminal-law provisions, Constitutional Court of Ukraine, death penalty, life imprisonment, construction.